

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

The Development Of Democratic Citizenship Characteristics Of Matthayomsuksa 1 Students Using Group Investigation Model

จรรุวรรณ ยิ่งยงค์ (Jaruan Yingyong)*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 2) ศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 49 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน (One Group Pretest Pottest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 2) แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ที่ปรึกษา อ.ดร.มนัสนันท์ น้าสมบุรณ์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Master of Education degree students. Department of Curriculum and Instruction. Faculty of Education. Silpakorn University. Thesis Advisors: Manasanan Namsomboon, Ph.D., Department of Curriculum and Instruction. Faculty of Education. Silpakorn University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไปสูง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the democratic citizenship characteristics of the Mathayomsuksa 1 students before and after the participation in the learning management using group investigation model 2) investigate the growth of democratic citizenship characteristics of the Mathayomsuksa 1 students during the participation in the learning management using group investigation model 3) compare the learning achievement on democratic citizenship of the Mathayomsuksa 1 students before and after using group investigation model and 4) study the opinions of the Mathayomsuksa 1 students toward using group investigation model. The sample of this research consisted of 49 students from Mathayomsuksa 1/10 students studying in the second semester during the academic year 2015 at Mathayomwatsing School, Chomthong District, Bangkok of The Secondary Educational Service Area Office 1, using simple random sampling by taking each classroom as a sampling unit, Experimental Research and One Group Pretest Pottest Design.

The instruments were: 1) lesson plans 2) a democratic citizenship characteristics test 3) an assessment form of democratic citizenship characteristics 4) a learning achievement test and 5) a questionnaire on students' opinions towards the learning management using group investigation model. The collected data were analyzed by mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and dependent sample t-test

The findings were as follows:

1. The democratic citizenship characteristics of students after the participation in the learning achievement using group investigation model were significantly higher than before the participation learning at the .05 level.

2. The development of democratic citizenship characteristics of the Mathayomsuksa 1 students during the participation in the learning management using group investigation model had developed from moderate to high level.

3. The learning achievement of students on democratic citizenship after the participation in the learning achievement using group investigation model were significantly higher than the learning achievement before the participation at the .05 level.

4. The opinions of students towards participation in the learning management using group investigation model were at the highest level.

บทนำ

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่พุทธศักราช 2475 ซึ่งจัดว่ามีการพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยมาร่วม 80 ปี แต่ยังคงมีปัญหาของการถอยกลับไปสู่ยุคที่เรียกว่า “ขาดความเป็นประชาธิปไตย” (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ.2555: 4) โดยพิจารณาได้จากสถานการณ์และวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งปัญหาด้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การทุจริตคอร์รัปชัน การละเมิดสิทธิ ไม่เคารพกฎหมาย ซึ่งพื้นฐานของการขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันนั้น เกิดจากนักการเมืองและประชาชน ไม่เข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2554: 388-389)

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงถือว่ามีความสำคัญ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 มุ่งหมายให้ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ.2545: 3)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งให้นักเรียนอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติและภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ.2551:10) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี 2553: 4-5) ที่มีเป้าหมาย เพื่อทำให้การ

ปกครองในระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จในประเทศ โดยการสร้าง “พลเมือง” ที่มีความสามารถปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง สมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพ โดยมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม โดยบุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะมีพฤติกรรมที่สำคัญ คือ การมีคารวธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม มีความสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน มีลักษณะการร่วมคิด ร่วมทำหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด และการมีปัญญารธรรมเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านผู้ใช้สติปัญญาใช้เหตุผลและความถูกต้องในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555:25-28)

แต่จากสภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ผ่านมายังไม่ได้ผล เนื่องจากปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองสำหรับประเทศไทยนั้น ถึงแม้จะเคยมี “วิชาหน้าที่พลเมือง” เป็นวิชาเฉพาะในหลักสูตรการศึกษาที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนแต่ “วิชาหน้าที่พลเมือง” ได้ถูกลดทอนความสำคัญให้เหลือเพียงเป็นสาระหนึ่งในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเท่านั้น นอกจากนั้น เนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนดก็เป็นวิชาการมาก อีกทั้งหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียน การสอนเน้นความรู้ภาคทฤษฎีและวิธีการบรรยาย ทั้ๆที่ความเป็นพลเมือง คือ การเคารพตนเอง เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม และการได้มาซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว ต้องจัดการเรียน การสอนแบบคิดวิเคราะห์ ผักผ่อนผ่านกิจกรรมเชิงกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มร่วมกัน นอกจากนี้ในปัจจุบันความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียนซึ่งสัมพันธ์กับการสร้างความเป็นพลเมืองโดยตรงนั้น เท่าที่ปรากฏในสถานศึกษา เป็นแต่เพียงการเลือกตั้งสภานักเรียน ทั้ๆที่ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของวิถีชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2553: 2) ซึ่งจากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ส่งผลให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติ (IEA) ด้านความรู้เกี่ยวกับพลเมืองศึกษา พบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย 452 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 500 คะแนนของ ICCS และเมื่อจำแนกระดับความสามารถของนักเรียนไทยพบว่ามีความสามารถระดับ 3 ร้อยละ 25 ความสามารถระดับ 2 ร้อยละ 29 ความสามารถระดับ 1 ร้อยละ 38 และความสามารถต่ำกว่าระดับ 1 ร้อยละ 25 (IEA: 2010, อ้างถึงในสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2557: online) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทย อีกทั้งยังมีปัญหาในด้านการจัดการศึกษา ซึ่งจากการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่าคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ดังนี้ ปีการศึกษา 2555 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49.09 ปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 41.26 และปีการศึกษา 2557 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49.85 (วิชาการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์, 2558: 15)

การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง

ที่มีกิจกรรมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นคำตอบ ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง (ดวงกมล สิ้นเพ็ง, 2551: 188) สอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2552 : 51) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดี โดยกิจกรรมแบบสืบสวนสอบสวนเน้นความสำคัญที่ผู้เรียนเป็นอันมาก โดยเฉพาะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เป็นคนช่างสังเกตและช่างสงสัย เพื่อจะได้เพียรพยายามหาข้อมูลมาจัดความสงสัยนั้น จนในท้ายที่สุดจะเกิดมโนคติในเรื่องที่ศึกษาและสามารถสรุปเป็นหลักการหรือกฎเกณฑ์ได้ด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสืบสวนสอบสวน เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมวิธีการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิด รวมทั้งฝึกทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ การยอมรับเจตคติของผู้เรียนแต่ละคน การเป็นผู้ที่คิดอย่างมีเหตุผลนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของการเป็นพลเมืองดี

จากสภาพการณ์และเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 14 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 605 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/10 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 49 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการวิจัยแบบ การวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Research) ประเภทการวิจัย แบบกลุ่มเดียวทดสอบ ก่อน-หลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2554: 146-147) มีรูปแบบดังนี้แสดง แผนการวิจัย

	T_1	X	T_2
เมื่อ	T_1	แทน การทดสอบก่อนทดลอง	
	X	แทน การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม	
	T_2	แทน การทดสอบหลังทดลอง	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ได้แก่หัวข้อ ดังนี้ 1) รัฐธรรมนูญ 2) กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล 3) การเคารพกติกาของสังคม 4) การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น 5) หน้าที่ของชนชาวไทย 6) การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม 7) การรักษาสาธารณสมบัติ และ 8) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการวัดเชิงสถานการณ์ ซึ่งแต่ละสถานการณ์จะครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้ง 3 ด้าน คือ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของแต่ละตัวเลือกตามระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังนี้ ตัวเลือกที่อยู่ในขั้นหลบหลีกการลงโทษ ให้ 1 คะแนน ตัวเลือกที่อยู่ในขั้นแสวงหารางวัล ให้ 2 คะแนน ตัวเลือกที่อยู่ในขั้นที่ทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับ ให้ 3 คะแนน และตัวเลือกที่อยู่ในขั้นทำตามหน้าที่ ตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะส่วนหนึ่งของสังคมให้ 4 คะแนน

3. แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ระหว่างเรียนมีลักษณะเป็นแบบมาตรประเมินค่า 4 ระดับ คือปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้ง ไม่ปฏิบัติเลยโดยครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยทั้ง 3 ด้าน คือ 1) การยอมรับ 2) สามัคคีธรรม 3) ปัญญาธรรม ด้านละ 9 ข้อ รวมทั้งหมด 27 ข้อ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

5. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีลักษณะเป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการวิจัยแบบการวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Research) ประเภทการวิจัย แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) และในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนทดลอง เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อม ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยทบทวนเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยก่อนเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบหลังเรียน

2. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สร้างไว้ ได้ดำเนินการทดลองโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เตรียมไว้ ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

2.1 เวลาที่ใช้ในการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง

2.2 การจัดช่วงเวลาในการเรียนแต่ละวัน จัดการเรียนการสอนตามเวลาของการเรียน การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

2.3 เนื้อหาที่ใช้ทดลองสอน คือ เนื้อหาจากสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.4 ดำเนินการทดลองสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีขั้นตอนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสงสัย 2) ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นและพิจารณาปัญหา 3) ขั้นวางแผน ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอน ในการศึกษาหาวิธีการที่จะค้นคว้าหาความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการ เพื่อมาสนับสนุนความคิดเห็นของตน โดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

และมอบหมายการทำงาน 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำนักเรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และช่วยหาข้อมูลความรู้ให้นักเรียนอีกทั้งผู้สอนคอยดูแลติดตามการทำงานของนักเรียน แนะนำให้นักเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการทำงานเพื่อค้นคว้าแสวงหาความรู้ 5) ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน อภิปรายสรุปผลเป็นความคิดของกลุ่ม รวมถึงปัญหา และอุปสรรคในการทำงานด้วย และ 6) ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป และหลังจบการสอนแต่ละแผน ครูได้นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไปให้นักเรียนประเมิน

3. ขั้นหลังการทดลอง ภายหลังเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และนำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไปสอบถามกับนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จากแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียน จากแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไปสูง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสามารถอภิปรายผลดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ เน้นให้นักเรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ ฝึกการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสามัคคีธรรม ซึ่งอาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการฝึกให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันคิดและวางแผนงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รู้จักรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ช่วยเหลืองานของส่วนรวมในส่วนที่ตนทำได้ นอกเหนือจากหน้าที่ สอดคล้องกับดวงกมล สีนเพ็ง (2551: 198-199) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม ฝึกการวางแผน การแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน การติดตามผลงาน การแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ยอมรับความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งเสริมความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งทักษะเหล่านี้ ถือเป็นพื้นฐานของชีวิตแบบประชาธิปไตย

ส่วนด้านที่ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการยอมรับ ทั้งนี้เป็นเพราะในบางครั้ง การทำงานร่วมกัน เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกับเพื่อน และอยากให้เพื่อนยอมรับในความคิดเห็นของตน จึงทำให้ไม่รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนคนอื่น นำไปสู่การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีอายุราว 12-13 ปี ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2553 : 68-75) จะพบว่าเด็กในวัยนี้อยู่ในระดับขั้นที่ 4 หลักการทำตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางสังคม (อายุ 13-16 ปี) เป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำบาปบาปหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เด็กพยายามปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายเกณฑ์ที่เห็นด้วยอย่างเต็มที่ความถูกต้องจะพิจารณาที่ผลประโยชน์ของสังคมหรือกลุ่ม หรือสถาบันที่ตนอาศัยอยู่จะได้รับเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความเป็นระเบียบของสังคม แต่พัฒนาการของเด็กวันนี้บางคนยังอยู่ระหว่างขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (อายุ 10-13 ปี) เป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำตามความคาดหวังของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดหรือสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบ ดังนั้นพฤติกรรมทางจริยธรรมจะขึ้นอยู่กับความคาดหวังของผู้อื่น โดยนักเรียนบางคนยังยึดความคิดของตนเป็นหลัก ซึ่งในหลักการประชาธิปไตย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากความคิดของตนเอง การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ถือเป็นเรื่องที่สำคัญในหลักการประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมีการวิจัยของ อนุสรณ์ สุขตานนท์ (2536: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไปสูง ซึ่งจากการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 8 แผน เมื่อพิจารณาแต่ละแผนพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 นักเรียน มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีพื้นฐานคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องใช้ระยะเวลาที่จะค่อยพัฒนาคุณลักษณะ ให้ผู้เรียนได้ซึมซับ หรือฝึกฝนกระบวนการเป็นประจำซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ถือได้ว่าการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับจอยซ์ และวิล (Joyce; & Weil. 2009: 66) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้ผนวกการเตรียมการใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตย และการสร้างเสริมการเรียนรู้ทางวิชาการเข้าด้วยกัน สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 6 ถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 นั้น พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเมื่อนักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการ ลงมือปฏิบัติจริงด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จึงทำให้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของทรอยส์; และคณะ (Tsoi; & et al. 2001:

Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้กิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มสำหรับวิชาเคมีในการศึกษาของครู ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน พร้อมทั้งฝึกทักษะการคิดระหว่างเรียนด้วย และเป็นการสร้างสังคมในการเรียนอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มมีทักษะทางด้าน การแบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบ รวมทั้งเสริมสร้างความสามัคคี และงานวิจัยของสุพัตรา ศิริรักษ์ (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิค การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 3) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิค การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิค การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 6) นักเรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เนื่องจากเป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยและสังคมโลก ดังนั้นผู้เรียนจะเรียนวิชานี้ได้ดี เมื่อผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการ ฝึกปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยจากการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทั้งหมด 8 แผน โดยทุกแผนมีขั้นตอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งทางด้านคุณธรรม สามัคคีธรรม และปณิธาน ซึ่งขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่จะทำให้ นักเรียนเกิดความสงสัย เพื่อนำไปสู่การแสวงหาคำตอบ สอดคล้องกับจอยส์ และ วิล (Joyce; & Weil. 2009: 80 – 88) เป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดหลักของเฮเลน 2 แนวคิด คือแนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และพิจารณาปัญหาที่นักเรียนต้องการแสวงหาคำตอบ โดยเป็นขั้นที่ครูต้องกระตุ้นเพื่อให้ นักเรียนสงสัย ให้โอกาส

ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน นำไปสู่ปัญหาที่นักเรียนอยากสืบสอบ ซึ่งหากครูคอยกระตุ้น ก็จะสามารถทำให้นักเรียนสามารถกำหนดปัญหาเรื่องที่จะสืบค้นได้เร็วยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากแผนที่ 8 เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จากที่ครูได้เสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่นักเรียนพบเห็นได้บ่อยตามสื่อต่างๆ ทำให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาหัวข้อที่จะศึกษาได้อย่างรวดเร็ว

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอนในการศึกษาคิดวิธีการที่จะค้นคว้าหาความรู้และมอบหมายการทำงานซึ่งถ้านักเรียนไม่ร่วมกันวางแผนเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ย่อมทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลามาก เช่น ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 รัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนอาจมีประสบการณ์ในเรื่องนี้น้อย เป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย ทำให้การค้นคว้าข้อมูลเป็นไปอย่างล่าช้า จึงทำให้การวางแผนการทำงานช้าตามไปด้วย

ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำนักเรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และคอยดูแลติดตามการทำงานของนักเรียน จากนั้นนำไปสู่ขั้นตอนที่ 5 ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน นำมารวมกันอภิปรายสรุปผลเป็นความคิดของกลุ่ม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้วย ดังเช่นแผนที่ 4 การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มจะออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน นักเรียนในห้องต่างซักถามในข้อมูลที่ตนสงสัย พร้อมทั้งเสนอประสบการณ์ที่ตนเคยมี และขั้นที่ 6 ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียนโดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกลม สีนเพ็ง (2539 : 64) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแบบกลุ่มสืบเสาะเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษาในวิชาสังคมศึกษาของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา ในวิชาสังคมศึกษาของผู้เรียนกลุ่มที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบกลุ่มสืบเสาะกับผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะด้านกิจกรรม การเรียนรู้ นักเรียนมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งการทำงานร่วมกันทำให้นักเรียนรู้จักการให้เกียรติ ยอมรับกฎ และกติกาในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และฝึกให้นักเรียนใช้หลักเหตุผลในการคิด ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ อีกทั้งครูยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในเรื่องที่เรียน ทำให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ รองลงมาเป็นด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม จึงช่วยให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ ช่วยให้เกิดการเคารพกฎเกณฑ์ สิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งเป็นการช่วยเสริมสร้างทักษะการสืบค้นความรู้พัฒนากระบวนการคิด พิจารณาการแก้ปัญหาได้อย่าง

รอบคอบ จึงทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และด้านสุดท้ายที่ได้น้อยที่สุดที่ครูควรพัฒนา คือด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เพราะสภาพห้องเรียนมีสื่อ อุปกรณ์ที่มีความพร้อม และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะในกระบวนการสืบสอบ ในขั้นที่นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติ ครูต้องจัดสื่อที่หลากหลาย เช่น หนังสือเพิ่มเติม วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทำให้นักเรียนสามารถดำเนิน การแสวงหาความรู้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แชมมณี (2550:250) กล่าวว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มผู้เรียน จะสามารถสืบสอบ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะ การสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบและแนวคิดที่เป็นข้อเสนอแนะดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันออกไป นักเรียนบางคนสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว แต่นักเรียนบางคนต้องใช้เวลานานจึงจะทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรกระตุ้นนักเรียนในกลุ่มโดยใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อนำไปสู่การทำการกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จ
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เช่น หนังสือเพิ่มเติม วารสาร ข่าว บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทำให้นักเรียนสามารถดำเนินการแสวงหาความรู้ได้ดียิ่งขึ้น
3. จากผลการวิจัยพบว่า ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระมาก เป็นเรื่องที่ไกลตัวนักเรียน หรือนักเรียนมีประสบการณ์ในเรื่องนี้น้อย ครูควรขยายเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สำเร็จลุล่วงตามขั้นตอนการสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไปใช้ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
2. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ไปพัฒนาทักษะการคิดอื่น ๆ เช่น ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม(2554).เหลียวหลังแลหน้าสังคมเศรษฐกิจไทย:วิกฤตการณ์ของปัญหาและทางออก. วารสาร The Journal of the Royal Institute of Thailand.ฉบับที่ 36 เดือนกรกฎาคม-กันยายน.
- คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี. (2553).ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายด้านพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2539). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแบบกลุ่มสืบเสาะเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษาในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2551). การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ : การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ.(2555). ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย. เอกสารเผยแพร่ในการประชุม วิชาการ ครั้งที่ 13 สถาบันพระปกเกล้า
- ทิตินา แคมมณี.(2550).ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
- พรณวิภา รัชตธนกุล.(2558). “การพัฒนาชุดการสอนสื่อประสมเรื่อง ปฏิบัติการเคมี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิค KWLH PLUS โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านขั้นเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4.”Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะปีที่ 8, ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน 2558. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชาการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์. (2558).การทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) คะแนนเฉลี่ยในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2555-2557.ถ่ายเอกสาร.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและพลโลกในศตวรรษที่ 21.

บทความออนไลน์ภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมืองราชบัณฑิตยสถาน. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2557, จาก <http://www.kpi.ac.th/kpith/images/stories/2012/13>.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.(2555).พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.กรุงเทพฯ : กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สิริวรรณ ศรีพหล.(2552).การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. นนทบุรี:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

สุพัตรา ศิริรักษ์. (2540). “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาและ บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล.(2556).จิตวิทยาการศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 11.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิดา ล้านสา, ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย. (2559). “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และจิตวิทยาาสตร์สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.” Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 9 ,ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2559.

อนุสรณ์ สุชาติานนท์. (2536). การผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ.ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาต่างประเทศ

Joyce Bruce; & Weil Marsha. (2009). Models of teaching . 8th ed. Boston, Ma. : Pearson.

Tsoi,M.f., Goh,n., K and Chai,L.S. (2001) Modeling of Group Investigation for effective e-learning in educational technology program., Enhancement of Quality